

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Rawie Mazowieckiej wyrokiem zaocznym z dnia 6 czerwca 2017 roku w sprawie o sygnaturze akt I C 1/17 zasądził od pozwanego D. D. solidarnie na rzecz powodów G. C., A. Z. i A. G. kwotę 284,94 zł

z umownymi odsetkami w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 28 grudnia 2016 roku do dnia zapłaty. Wyrokowi w punkcie 1. nadano rygor natychmiastowej wykonalności. W pozostałym zakresie Sąd oddalił powództwo. Ponadto Sąd Rejonowy w Rawie Mazowieckiej zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 107,78 zł tytułem zwrotu części kosztów procesu.

Sąd pierwszej instancji dokonał następujących ustaleń faktycznych. W dniu 4 stycznia 2016 roku pozwany D. D. zawarł umowę pożyczki gotówkowej z G. C., A. Z. oraz A. G., prowadzącymi działalność gospodarczą pod firmą (...) G. C., A. Z., (...) spółka cywilna z siedzibą

w T., na okres od 4 stycznia 2016 roku do 30 kwietnia 2016 roku. Pożyczka obejmowała kwotę 734,11 zł, płatną w 4 miesięcznych ratach. Kwota udzielonej pożyczki miała być pomniejszona

o kwotę prowizji w wysokości 320 zł, kwotę szacunkowego kosztu odsetek za cały okres obowiązywania umowy pożyczki w wysokości 14,10 zł oraz opłatę weryfikacyjną w wysokości 0,01 zł. Faktycznie z tytułu pożyczki D. D. otrzymał 400 zł.

Pożyczka była oprocentowana w wysokości zmiennej stopy procentowej stanowiącej w stosunku rocznym dwukrotność odsetek ustawowych uregulowanych w art. 359 § 2 k.c. Niespłacenie raty pożyczki w całości lub w części w terminie powodowało uznanie niespłaconej kwoty za zadłużenie przeterminowane, od którego pobierane były odsetki według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej w stosunku rocznym dwukrotność odsetek ustawowych za opóźnienie uregulowanych w art. 481 § 2 k.c.

Ponadto w umowie przewidziano koszty działań windykacyjnych – za każde wezwanie do zapłaty 20 zł, za czynności windykacyjne podejmowane po wezwaniu do zapłaty 150 zł.

Pozwany spłacił 1 ratę pożyczki w wysokości 182,78 zł.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd pierwszej instancji uznał powództwo za częściowo zasadne.

Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo co do kwoty 284,94 zł, na którą złożyło się: 400 zł udzielonej pożyczki oraz 67,83 zł odsetek wskazanych w pozwie, pomniejszone o kwotę 182,78 uiszczoną przez pozwanego na rzecz powodów. O odsetkach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c.

W pozostałym zakresie Sąd Rejonowy powództwo oddalił.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że żądanie powodów co do kwoty 320,01 zł (320 zł prowizji i 0,01 opłaty windykacyjnej) jest niedopuszczalne, ponieważ postanowienia łączącej strony umowy pożyczki w tym zakresie zmierzały do obejścia prawa, to jest przepisów dotyczących odsetek maksymalnych – art. 359 § 2¹ i § 2² k.c., dlatego też należało uznać je za nieważne w świetle art. 58 § 1 k.c. Sąd pierwszej instancji uznał, że nie ma również podstaw do uwzględnienia żądania powodów zapłaty 210 zł tytułem kosztów windykacyjnych. W ocenie Sądu zapis umowny pozwalający pożyczkodawcy obciążyć pożyczkobiorcę tego rodzaju opłatami zmierza do obejścia prawa, to jest przepisów o karze umownej – art. 483 § 1 k.c. Ponadto Sąd Rejonowy podniósł, że wymienione postanowienia umowne stanowią niedozwolone klauzule umowne w rozumieniu art. 385¹ k.c.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli powodowie, zaskarżając go w części, to jest:

- w zakresie punktu 1. wyroku, w związku z zasądzeniem kwoty mniejszej o 345,05 zł,
- w zakresie punktu 4. wyroku, w części dotyczącej nie orzeczenia o całości kosztów postępowania należnych powodom.

Apelujący zaskarżonemu wyrokowi zarzucili:

I naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego, a tym samym:

- nieprawidłowe przyjęcie, że kwota prowizji nie może być zaliczona do kwoty pożyczki,
- nieprawidłowe wyliczenie kwoty należnej powodom poprzez odliczenie od łącznej sumy raty zapłaconej przez pozwanego;

1. art. 208 § 1 pkt 5 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i zaniechanie wezwania pełnomocnika powodów do wyjaśnienia wszystkich wątpliwości, poprzez zobowiązanie do zajęcia stanowiska i przedstawienia dowodów lub twierdzeń na uzasadnienie okoliczności budzących wątpliwości Sądu, umożliwiające stronie powodowej szczegółowe odniesienie się do ich treści,

2. art. 339 § 2 k.p.c. przez nieprzyjęcie za prawdziwe twierdzeń powodów, pomimo że nie zostały wykazane przez Sąd pierwszej instancji okoliczności podważające te twierdzenia na podstawie tego przepisu, to jest wykazujące, że twierdzenia powodów budzą uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa;

II naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1. art. 385¹ k.c. przez nieprawidłowe przyjęcie, że postanowienia umowy pożyczki dotyczące prowizji są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interes pozwanego, a tym samym nie wiążą strony pozwanej,

2. art. 720 § 1 k.c. przez uznanie, że pozwany jest obowiązany do zwrotu kwoty pożyczki mniejszej, a nie takiej samej kwoty jaką otrzymał w wyniku zawartej umowy,

3. art. 5 pkt 6 oraz art. 30 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (Dz.U. 2016 r., poz. 1528) przez jego niezastosowanie i w efekcie nieprawidłowe uznanie, że zastrzeżenie przez pożyczkodawcę prowizji jest sprzeczne z ustawą.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów dodatkowo kwoty 345,05 zł wraz z umownymi odsetkami w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od 28 grudnia 2016 roku do dnia zapłaty wraz

z kosztami procesu w pełnej wysokości, w tym kosztami zastępstwa procesowego oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem drugiej instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja powodów okazała się bezzasadna i jako taka podlegała oddaleniu w całości.

Na wstępie trzeba zaznaczyć, że w postępowaniu uproszczonym zgodnie z art. 505⁹ § 1¹ k.p.c. apelację można oprzeć tylko na zarzutach naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, bądź naruszenia przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy. Jak wynika z art. 505¹³ § 2 k.p.c., jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Zdaniem Sądu Okręgowego wyrok Sądu Rejonowego w zaskarżonej części odpowiada prawu i jako taki musi się ostać. Podniesione przez apelujących zarzuty nie zasługują na uwzględnienie. Sąd Okręgowy podziela zarówno ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd I instancji i przyjmuje je jako własne, jak i dokonaną ocenę prawną.

W pierwszej kolejności rozważeniu podlegały zarzuty dotyczące dokonanych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych oraz naruszenia przepisów proceduralnych, albowiem ocena prawidłowości zastosowanych przepisów prawa materialnego może zostać dokonana jedynie po uprzednim stwierdzeniu, że ustalenia faktyczne zostały dokonane w oparciu o poprawnie zastosowane przepisy prawa procesowego.

Podniesiony przez powodów zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. był całkowicie chybiony, ponieważ skarżący w istocie nie zarzucali Sądowi Rejonowemu przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów. Zarzuty powodów dotyczyły nieprawidłowego zastosowania przepisów bądź ich niewłaściwej wykładni (art. 720 k.c. oraz ustawy o kredycie konsumenckim), a tego rodzaju zarzuty należy uznać za zarzuty naruszenia prawa materialnego, do których Sąd Okręgowy odniesie się

w dalszej części uzasadnienia. Sąd Okręgowy zwraca uwagę, że wyliczenia kwoty należnej powodom nie miały związku z oceną dowodów, lecz z oceną prawną. Poza sporem pozostaje fakt, iż pozwany uiszczył jedną ratę pożyczki w wysokości 182, 78 zł, natomiast powodowie kwestionują to, od jakiej kwoty ta uiszczona rata została odjęta przez Sąd Rejonowy. Sąd Okręgowy wskazuje, że kwota ta została ustalona wskutek poczynienia rozważań prawnych przez Sąd Rejonowy, które doprowadziły do konstatacji, że określone postanowienia przedmiotowej umowy pożyczki są nieważne, wobec czego kwota należna powodom jest niższa, aniżeli żądana.

Zarzut naruszenia art. 208 § 1 pkt 5 k.p.c. również nie mógł się ostać. Proces ma charakter kontradyktoryjny. Zasadą postępowania cywilnego jest ciężący na stronach obowiązek wskazywania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne (art. 232 k.p.c.). Znana jest także ogólna reguła dowodzenia wyrażona w art. 6 k.c., który stanowi, że ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Na sądzie nie ciąży w tej mierze obowiązek wzywania stron do podjęcia aktywności dowodowej lub wyjaśnienia okoliczności budzących wątpliwości. Powodowie zostali zawiadomieni o terminie rozprawy wyznaczonym na 6 czerwca 2017 roku, jednak się na nią nie stawili, a zatem świadomie nie skorzystali z możliwości ustnego przedstawienia swojego stanowiska procesowego lub złożenia wniosków dowodowych.

Sąd Rejonowy nie naruszył również art. 339 § 2 k.p.c., ponieważ wbrew stanowisku skarżących wyjaśnił, które z twierdzeń strony powodowej budziło jego poważnie wątpliwości. Stanowisko Sądu pierwszej instancji, który skorzystał z dyspozycji powołanego przepisu i nie oparł swojego orzeczenia wyłącznie na twierdzeniach powodów, zasługuje na pełną aprobatę. Sąd odwoławczy podziela rozważania prawne Sądu Rejonowego, stwierdzające bezwzględną nieważność części postanowień przedmiotowej umowy pożyczki. Nie powinno przy tym budzić wątpliwości, że powództwo podlega weryfikacji sądu przez pryzmat obowiązujących unormowań prawnych, a sąd jest władny do częściowego oddalenia powództwa w wyroku zaocznym.

Przechodząc do zarzutów apelacyjnych dotyczących prawa materialnego, Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że zarzut naruszenia art. 385¹ k.c. był nietrafiony. W odniesieniu do argumentacji skarżących trzeba podkreślić, że podstawową przyczyną stwierdzenia nieważności postanowień umowy pożyczki w zakresie prowizji było to, że zostały one przez Sąd pierwszej instancji uznane za zmierzające do obejścia prawa – przepisów o odsetkach maksymalnych. Jedynie dodatkowo Sąd Rejonowy wskazał, iż do przedmiotowej umowy pożyczki mają zastosowanie przepisy o niedozwolonych klauzulach umownych, a przewidziane w umowie opłaty są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumenta. Bez wątplenia wysokość tych opłat, zarówno prowizji, jak i kosztów wezwań oraz czynności windykacyjnych, była rażąco wygórowana, a także nieadekwatna do rzeczywiście poniesionych przez powodów kosztów. Zatem w ocenie Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy nie naruszył przepisów o klauzulach niedozwolonych, jednak nawet gdyby przychylić się do stanowiska skarżących, to i tak nie miałoby to wpływu na rozstrzygnięcie, albowiem postanowienia dotyczące prowizji, której zapłaty domagają się powodowie, zostały uznane za nieważne na podstawie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 359 k.c.

Zdaniem Sądu Okręgowego zarzut naruszenia art. 720 § 1 k.c. również nie mógł się ostać. Zgodnie z powołanym przepisem przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Ustawodawca wyraźnie przesądził o istnieniu bezpośredniego związku między kwotą udzielonej pożyczki a kwotą, do zwrotu której obowiązany jest pożyczkobiorca. W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega żadnej wątpliwości, że kwotą pożyczki w niniejszej sprawie było 400 zł. Wskazuje na to wiele okoliczności – wniosek pożyczkobiorcy o udzielenie pożyczki w wysokości 400 zł, potwierdzenie przelewu na kwotę 400 zł, a przede wszystkim treść umowy, w której wprost wskazano, że „całkowita kwota pożyczki wynosi: 400 zł” (§ 1 umowy). W umowie tej wskazano, że suma 734,11 zł to suma całkowitej kwoty pożyczki oraz całkowitego kosztu pożyczki. W § 10 również wskazano, że całkowity koszt pożyczki wynosi 334,11 zł i stanowi sumę kwoty prowizji w wysokości 320 zł, kwoty odsetek w wysokości 14,10 zł oraz opłaty weryfikacyjnej w wysokości 0,01 zł. Jest zatem jasne, że żądana przez powodów kwota ponad te 400 zł nie stanowiła przedmiotu pożyczki, lecz dodatkowe koszty pożyczki. W konsekwencji na podstawie art. 720 k.c. pozwany był obowiązany do zwrotu jedynie 400 zł.

Pozostałe postanowienia umowne, zobowiązujące pozwanego do ponoszenia kosztów związanych z pożyczką, należało ocenić z punktu widzenia zgodności z prawem, w szczególności z art. 58 § 1 k.c., który przewiduje, że nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy oraz z art. 58 § 2 k.c., w myśl którego nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Nadto wymagało rozważenia czy owe postanowienia są zgodne z przepisami dotyczącymi odsetek maksymalnych – art. 359 k.c., jak również czy nie stanowią niedozwolonej klauzuli umownej, o której mowa w art. 385¹ i n. k.c. Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Sąd Okręgowy, podobnie zresztą jak Sąd Rejonowy, nie kwestionuje okoliczności podnoszonej przez powodów z powołaniem się na ustawę o kredycie konsumenckim, że byli uprawnieni do uzgodnienia z pożyczkobiorcą prowizji za udzieloną pożyczkę. Jednak z całą mocą trzeba podkreślić, iż tego rodzaju uzgodnienia nie mogą być sprzeczne z prawem ani zmierzać do obejścia prawa. Tymczasem w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy prawidłowo ocenił, że postanowienia umowne ustalające wysokość kosztów pożyczki na kwotę 334,11 zł zmierzają do obejścia prawa, a mianowicie przepisów o odsetkach maksymalnych. Warto przypomnieć, że zgodnie z art. 359 § 2¹ k.c. maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego. Sąd Okręgowy dodatkowo wskazuje, że postanowienia umowne kształtujące w sposób tak rażąco niewspółmierny obowiązki pożyczkodawcy i pożyczkobiorcy są niezgodne z zasadami współżycia społecznego i nie mają ekonomicznego uzasadnienia. Nie można bowiem uznać za właściwe ponoszenie przez pożyczkobiorcę, poza obowiązkiem zapłaty odsetek, kosztów pożyczki, które wynoszą ponad ¾ kwoty udzielonej pożyczki, szczególnie w przypadku pożyczki krótkoterminowej.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że apelacja strony powodowej stanowi jedynie nieskuteczną polemikę z prawidłowymi ustaleniami i z trafnym rozstrzygnięciem Sądu Rejonowego. Orzeczenie Sądu Rejonowego w przedmiocie kosztów procesu również należało uznać za prawidłowe, ponieważ było ono adekwatne do rozstrzygnięcia w przedmiocie głównego żądania powodów.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację jako bezzasadną.